

1926 FEBRUÁR 15.

ERDÉSZETI LAPOK

LXV. ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

2. FÜZET

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Felelős szerkesztő

CZILLINGER JÁNOS

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj 1926 évre általában 250.000 K., erdészeti altiszteknek 125.000 K.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagjárulékok (alap. kamat vagy tagdíj) és az időnkint közzétett pótdíj fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. emelet

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének.

(Telefon: 37—22.)

Kérelem t. Tagjainkhoz!

A mindennapi életben különösen most tapasztaljuk, hogy a nagy társadalomnak jobban megszervezett, életképesebb tagozódás szerint tömörült elemei könnyebben viselik el változások helyzetünk nehézségeit, jobban meg tudják védeni azokat a fontos érdekeket, amelyek — szervezetlenség avagy nem megfelelően kialakult társulás esetén — a mindennapi tülekedésben kielégítésre nem találhatnak.

Nem akarunk ujjal mutatni a velünk rokon mezőgazdaság viruló társadalmi szervére, mert tudatában vagyunk annak, hogy az erdőgazdaság érdekeinek képviselője minden tekintetben mostohább körülmények között teljesíti hivatását, mindamellett úgy érezzük, hogy még a mai nehéz viszonyok között is képesek volnánk emelni a mi társadalmi szervezetünk tekintélyét, súlyát, eleven erejét.

Ha közelebbről szemügyre vesszük a mi társadalmunk tagozódását, életnyilvánulásainak mozzanatait, úgy szembeötlő az a jelenség, hogy az egyesület hét évtizedet meghaladó

multját tekintve, az erdőbirtokos osztály korántsem vett anynyira részt az egyesületi életben, mint az állami és magánuradalmi erdőtisztikar.

Nem kívánjuk részletezni ennek a jelenségnek közismert indító okait, azonban beláthatjuk, hogy ha mindazok az ideális gondolatok és törekvések mögött, — amelyeknek a szerény körülmények között élő és elhatározásaiban nem mindenkor szabad *erdőtisztikar* volt önzetlen propagálója, — *a tekintélyben, társadalmi súlyban és anyagi erőben bővelkedő erdőbirtokos osztály teljes számban és szervezettségében állott volna*, — ma mi is erősebbek, tekintélyesebbek, elevenebbek lennénk és sokkal inkább meg tudnánk védeni azokat a fontos erdőgazdasági érdekeket, amelyek *ma megoldásra várnak*.

Ezen a téren a legjobb úton haladunk. Szükséges azonban, hogy csatasorba állítsuk minden erőnket.

Erdőtisztikarunkra itt is fontos teendő vár.

Az erők *tömörítése* és nem *szétforgácsolása* a feladat.

Kérjük t. Tagjainkat, szíveskedjenek szemügyre venni a szűkebb körzetükben élő, de eddig egyesületünk kötelékén kívül álló *erdőbirtokosokat, erdőmérnököket, az erdőgazdaság iránt különös érdeket tanúsító közéleti kiválóságokat* és hassanak oda, hogy megritkult sorainknak hézagait az utolsó résig töltsük be, mindenekfelett pedig arra törekedjünk, hogy az egyesületi kötelékünkbe való felvétel ne csupán a tagdíjbefizetésben, hanem *aktiv egyesületi tevékenységben* jusson kifezésre.

Lapunk mai számához mellékelünk egy *tagsági nyilatkozatot*.*) és kérjük t. Tagjainkat, hogy segítsenek a magyar erdőgazda és erdőmérnök társadalom közérdekű épületének *legalább ezt az egy tégláját* gondos kiválasztással elhelyezni.

Cz.

*) Egyesületünk felkérésre készséggel küld több példányt is. A belépési nyilatkozatok pontos kitöltését kérjük.

Erdőbirtokhitel, erdőgazdasági hitel, ingó- jelzáloghitel.

Jobb szerettem volna e kérdésekkel akkor foglalkozni, amikor az 1923. évi XXI. t.-c. végrehajtási utasításában az erdők becslésére vonatkozólag beígért rendelet is megjelent.

Megszólalásra késztet azonban két ok.

Az egyik *Tóth* Bódog kollégának az E. L. decemberi számában megjelent cikke.

Összinte örömmel olvastam a cikket, egyrészt, mert azt érzem ki minden sorából, hogy vannak, vagy legalább is van a fiatal kollégák között, akik, illetőleg aki az erdészeti kérdések aktuális, gazdasági vonatkozású részeivel is akar, szeret és tud mélyrehatóbban foglalkozni.

Nem kevésbé pedig azért is, mert az első lépést látom benne ahhoz, hogy az előző idők „nem tűröm“ s a későbbiek „nem törődöm vele“ gondolkozásmódja után egészséges, tárgyilagos vita induljon meg egyik igazán régóta vajudó s igen aktuális problémánk felett.

Igazán kár, hogy *Tóth*nak — amint maga is mondja — „a gazdasági élet lüktető erétől távol, nincs módjában teljesen *betekinteni ebbe a bonyolult kérdésbe*“ s azt hiszem nemcsak bennem, de az E. L. sok olvasójában vetődött fel az a gondolat, hogy neki — eddigi irodalmi működése után is — nem a vasúttól 30 km. távolságra volna a helye.

Ezért esik abba a hibába, hogy épp úgy, mint dr. *Endres* és az erdőbirtokhitelről alkotott törvény, a tőkétől legsajátosabb természetének, a mértéktelen önzésnek a megtagadását kívánja.

Vegyük tehát kissé részletesebb taglalás alá a dolgot.

Véleményem szerint az említett törvény nem sok újat alkotott.

Azt a bizonyos, az ingóra vonatkozó elvet, már a tkvi rendtartás és a gyakorlat rég áttörték.

Hiszen akik a keleti részeken szolgáltunk, a fatermelési jogok (tehát végeredményben ingó eladás), valamint a különféle használati korlátozások feljegyzését régóta ismerjük.

A törvény tehát annyit tett, hogy míg eddig a fakészlet

gyanánt felhalmozódott függőtermés „magától értetődően“ volt alapja a jelzálognak, a törvény — a hitelképesség emelése céljából — ezeknek a készleteknek az eltávolítását, felhasználását korlátozta, feltételekhez kötötte, tehát „kifejezetten“ biztosította azt, hogy bizonyos mennyiségű készlet a tőke fedezetül mindig meglesz.

Tóthnak és mindenkinek, aki a kérdéssel elméletileg foglalkozik, az a benyomása, hogy ezzel a hitelképességet nagyon emelte.

Ezt a véleményt — sajnos — nem oszthatom.

Szeretem az ilyen kérdéseket a kétszer kettő alapján, papíron és ceruzával a kezemben mérlegelni.

Ezenkívül nem állok meg ott, ahol *Tóth* és dr. *Endres* megállnak, hanem iparkodom megkeresni az okot is, amiért az ilyen hitelre a tőke nem nagyon kapható.

Vegyük tehát előbb az első kérdést, a hitelképességet.

A törvény a hitelt igénybevevő birtokost üzemtervkészítésre, a használatok szabályozására kényszeríti.

A legnagyobb örömmel látnám minden bizonyos nagyságot elérő erdőnél ennek a kötelezettségnek az általános kimondását a hitelkérdés szabályozásától függetlenül is.

Itt azonban tisztán a hitelkérdés szempontjából kell nézünk a dolgot.

Az erdőbirtok fakészlete ezzel átalakul kötött tőkévé, melynek törvényes alapon csak a járadékát veheti úgy a tulajdonos, mint a hitelező igénybe.

A tőkeérték kiszámításánál csak az abszolút tiszta jövedelem, vagyis az az összeg vehető alapul, ami a birtokosnak az összes kiadások: termelési, szállítási költségek, adók, személyzeti kiadások, épületfenntartás, erdősítés stb. levonása után megmarad, mert az említett kiadások nemcsak megelőzik a végrehajtási utasítás szerint is a törlesztést, de azok nélkül jövedelem nem is produkálható.

Ennek a tőkésítésével kell próbálnunk a hitelnyújtás alapját képező tőkeértéket kiszámítani.

A legfontosabb kérdés itt a kamatláb kérdése.

A törvény az erdő hivatalosan megállapítandó értékének 60 százalékát jelöli meg a hitel maximuma gyanánt, valószí-

núleg azért, mert hiszen egyrésről a jövedelem kiszámításánál alapul vett faárak nem fix tételek, másrésről a birtokos részére is akarja a jövedelemnek bizonyos hányadát biztosítani a tőketörlesztés és kamatfizetés feltétlen biztosítása mellett.

Nem lehet tehát más kamatlábat alapul venni, mint amennyit a kamat és amortisatio fejében a birtokosnak évről-évre fizetnie kell.

Szinte hallom az elméleti urak kifogását, hogy az erdőgazdaságban 2 és fél 3 százaléknál magasabb kamatláb figyelembe nem vehető.

Számszerűleg igazolhatjuk, hogy ez lehetetlen.

Három százalékos tőkésítés mellett a tőkeérték a jövedelem 33.33 szorosa, ennek 60 százaléka a jövedelem 20 szorosa. Ez volna tehát a hitel maximuma.

Az állami segítséggel és közbenjárással folyósított mezőgazdasági hitel kamatlába 8 és fél százalék. Az erdőgazdaságnál sem vehetünk tehát alapul mást, mint 8 és fél százalékot, ami a jövedelem húszszorosát tevő tőkeérték után $(0.085 \times 20 = 1.7)$ a jövedelem 1.7 szeresét teszi ki.

A birtokos tehát, ha a 3 százalékkal számított tőkeérték 60 százalékát veszi hitelképen igénybe és állandónak vett jövedelmét teljes egészében a hitelezőnek adja is, csak a törlesztési járadék $\frac{100}{1.7} = 58.8$ százalékát tudja kifizetni, vagyis adóssága folyton nő.

Nyilvánvaló tehát, hogy a tőkésítésnél a 8 és fél százalékot vehetjük csak alapul.

Mi lehet már most a tőkeérték?

Ha a birtok tiszta jövedelmét (adók, stb. leszámításával) kat. holdanként 6 aranykoronával számítjuk, akkor 70 korona, ha pedig 8 aranykoronával számítjuk, akkor 94 aranykorona lesz a tőkeérték.

Az igénybevehető hitelösszeg tehát *névleg* az első esetben 42, a másodikban 56.4, kereken 56 aranykorona lesz k. holdanként.

Bizony ez magában véve nem sok.

Számoljunk azonban azzal, hogy a kölesönt 86 százalékos

árfolyamon folyósítják, hogy a bekebelezés, bélyeg és illeték költségei, a becslés, az üzemtervkészítés, folyósítási költségek legalább 8 százalékot igénybe vesznek; az előbb említett összegnek ilyenformán legfeljebb 78 százalékát vehetjük úgy, hogy azt a birtokos *tényleg* kézhez kapja.

Kaphat tehát kat. holdanként 33—43 aranykoronát s fizet törlesztési részlet és kamat fejében kat. holdanként 3.6—4.7 aranykoronát, vagyis tiszta jövedelmének több mint 50 százalékát.

Harminc évre (esetleg 35 évre) köti le magát körülbelül 11 százalékos törlesztésre (az időközi költségekkel esetleg 12 százalék) s ha időközben felbontja a kölcsönügyletet, fizeti a stornót is, aminek betudásával a visszafizetendő összeg még 6—8 év múlva is meghaladhatja azt az összeget, amit a birtokos *tényleg* kézhez kapott.

A 8 és fél százalékos törlesztési és kamathányadból ugyanis legfeljebb évi 1.5 százaléka törlesztés, a többi kamat. Az említett 6—8 év múlva tehát a *névleges* tőkének még mindig 88—91 százaléka áll fenn tartozásként. A 2 százalékos stornódíj betudásával pedig 90—93 százalékot kell az adós-nak visszafizetnie a *tényleg* kézhez vett 78 százalékért.

A hitel tehát kevés és drága.

Még rosszabb a kilátás, ha a faárak időközi esésével számolunk.

A faárak visszaesése ugyanis fokozott mértékben mutatkozik a gazdaság tiszta jövedelmében.

Az adók, kezelési költségek, erdősítési költség, munkabérek stb. nem esnek a faárakkal együtt s így az árak esőkenése majdnem teljes egészében a tiszta jövedelmet terheli. Az árak 10 százalékos visszaesése a jövedelemnél igen könnyen 30—40 százalékos visszaesést jelenthet.

Kockáztathatja tehát az egész törlesztés lehetőségét.

Az állami kezelésbevétele ezen nem segít, mert pillanatnyilag feltétlenül költségtöbbletet, a végrehajtási utasításból kifolyólag bevezetendő házi gazdálkodás pedig sok esetben a jövedelmek kitolódását, végeredményben kamatvesztiséget jelent.

Nem kívánom tovább részletezni, de az eredmény a végén árverés.

Állítom, hogy a hitel nem olcsó.

A jegyintézeti közvetlen hitel kamatlába 7—8 százalék között mozog. A jobb pénzintézetek megfelelő garanciára 11 és fél 12 és fél százalékos váltóhitelt adnak, ami, ha hozzáférhetővé tudjuk tenni, gyorsan megszerezhető, nem jár hosszú lekötöttséggel.

Igaz, a Jegyintézet „termelési hitelt” nem ad.

De hiszen néhányan már hosszú idő óta vitatjuk, hogy ez áruhitel, amit a Jegyintézet szabályai alapján folyósíthat.

Nem osztom Tóth felfogását, mikor az ellenkezőt vitatja.

Elismeri, hogy a fakészlet függőtermés, ingó, csak még nincs a tövéről elválasztva. Tudja, hogy ebben a formájában is bármely ingatlannál, de gyári vagy gépberendezéseknél is sokkal könnyebben értékesíthető, sőt állandóan forgalom tárgya is.

Éppen így értékesíthető az u. n. termelés folyamata alatt is bármely helyzetben és állapotban (pl. az erdőn tő mellett, erdei rakodón stb.).

Kifejezetten áru tehát, amelyre még árverés esetén is az ingó árverés feltételei érvényesek.

Miért ne lehetne tehát az erre a készletre nyújtott hitelt áruhitelnek minősíteni.

Az egyetlen lényegi akadályra később rátérek.

Ma tehát a törvény alapján megszerezhető hitel dráganehezen hozzáférhető és igen súlyos terhekkel jár.

Ezenkívül az erdőbirtok hitelképessége sem emelkedett ezen az alapon, mert az igénybevehető hitel nem nagyobb annál, amit eddig a talajértékre is meg lehetett kapni.

Nem szívesen vallom be, de normális viszonyok mellett sem fűzök sok reményt az erdőbirtokhitelnek törvényesen szabályozott formájához.

Az erdőgazdaság természete mellett ugyanis az értéket sohasem lehet és szabad másként, mint járadékszámítás alapján megállapítani.

Eltekintve az egyes birtokkategóriákra máris fennálló törvényes korlátozásoktól, az összes erdőknél kifejezetten

közérdek az, hogy a tartamosságához szükséges élőfakészletet *lehetőleg* megőrizzük.

A törvény a hitellel terhelendő erdőbirtokra elő is írja ezt a tervszerű gazdálkodást.

Már pedig a jelzáloghitel ezzel szemben olyan biztosítékot keres, amely biztosíték nemfizetés esetén könnyen mobilizálható is.

A mezőgazdasági földek ebben a tekintetben sokkal előnyösebbek a hitelező szempontjából.

Elsősorban ezek elaprózva is könnyen, sőt rendszerint magasabb árakon értékesíthetők, amit az erdőgazdaságnál józan felfogás mellett úgy köz-, mint magánérdekből feltétlenül el kell kerülni.

Másodsorban az elhanyagolt mezőgazdaságot rendszerint aránylag kisebb befektetésekkel rendbe lehet hozni, a gazdálkodás és termelés rendjét úgyszólván egyik évről a másikra meg lehet változtatni s ezáltal a jövedelmezőséget és értéket fokozni.

Hogy állunk ebből a szempontból az erdőgazdasággal?

Ezt — úgy hiszem — nem kell részletezni.

Tények ezek, amiket le kell szegezünk akkor, ha nyíltan szembe akarunk nézni a helyzettel.

Mikor fog a magántőke a kibocsátandó záloglevelekben elhelyezést keresni?

Ha azok teljes biztonság mellett nagyobb jövedelmet nyújtanak neki, mint az elsőrendű pénzügyintézeteknél elhelyezett betétek, vagy folyószámlakövetelések, mert másként nincs kárpótolva azért, hogy úgy magát, mint jövedelmezőségét hosszú időre lekötötte, sőt magát a tőkét is árfolyamhullámzásoknak tette ki.

Éppen ezért az ilyen hitelek kamatlába mindenkor a pénzviszonyok által megszabott betét-kamatlábhoz fog igazodni s annál feltétlenül magasabb lesz.

Ez a kamatláb fog alapul szolgálni az erdőjáradék tőkeértékének kiszámításánál s tekintettel az esetleges árhullámzásokra, valamint a jelzálog nehezebb és csak egy tagban, egy tételben lehetséges mobilizálására: a nyújtható hitel aligha fog ennek a tőkeértéknek 30—40 százalékánál többet kitenni.

— A békebeli 5—5 és fél százalékos kamatláb mellett is legalább $6\frac{1}{2}$ —7 százalékkal kell tehát a jövedelmet tőkésíteni s így a holdankénti érték ekkor sem lesz több 90—120 koronánál, a hitel pedig 50—70 aranykoronánál.

Az 1923. évi XXI. t.-c. végrehajtása tehát akkor, amikor a birtokosra bízta, illetőleg őt kötelezte arra, hogy pénzügyintézetet keressen, nem nyújtott lényegében segítséget.

Mert a birtokos a pénzügyintézettől csak olyan mértékű segítséget kaphat, aminek a bármikor mobilizálható fedezetét a pénzügyintézet az erdőbirtokban feltalálni véli.

Dacára annak, hogy az állam a törlesztést úgyszólván garantálja, nem fog ennél magasabb összegig elmenni.

A kamatláb pedig nem lesz alacsonyabb annál, amit előbb számítottunk.

Azok a tőkék, amik békében a záloglevelek nagy részét átvették (árvapénzek, alapítványok, konzervatív kis tőkék stb.) a háborúban és azután részint felmorzsolódtak, részint deva-lorizálódtak, ma tehát csak a nagy tőkére lehet számítani.

Ez pedig az állami garancia dacára sem lesz olcsóbb, mint azt az előbb számítottuk.

Talán kifogásolni fogják azt a kitételemet, hogy az állam a törlesztést garantálta, mivel a törvényben ez kifejezetten nincs benne.

Véleményem szerint azonban az állam teljes felelősséggel tartozik az ilyen hitelnek nemcsak a törlesztéséért, de a teljes összeg fedezetéért is.

Az állam állapítja meg a jelzálog értékét, ő határozza meg ezáltal az adható hitel nagyságát is; ő szabja meg a gazdaság berendezésének módját; ő ellenőrzi a törlesztést és a gazdálkodási feltételeket; saját kezdeményezése alapján jogosult az adóstól a teljes rendelkezési jogot elvonni, ha a hitel fedezetét kockáztatva lája.

Lehet-e tehát arra gondolni, hogy anyagilag nem felelős?

A törlesztés nem teljesítésének, vagy a tőke elvesztésének csak két oka lehet.

Vagy nem képvisel a jelzálog elegendő értéket, amiért az értéket megállapító állam felel; vagy nem folyt megfelelő gazdálkodás a birtokon, ezért megint az állam felel, akinek az

ellenőrzés törvényszabta kötelessége, s akinek ellenőrzésében bízva, a pénzügyintézet a hitelt nyújtotta.

Azt hiszem, hogy ilyen indokolás alapján a bíróság is megállapítaná az állam felelősségét.

Összegezve az elmondottakat, dacára a kétségtelenül legjobb szándéknak, eredményt csak akkor várhatunk, ha az állam maga ad erre a célra sok és igen olcsó pénzt, hosszú időre s azt lehetőleg könnyen hozzáférhetővé teszi.

Egyébként a nehezen megszerezhető, igen drága, hosszú lejáratú hiteltől az erdőgazdaság -- már csak a vele járó súlyos megkötöttség miatt is -- idegenkedni fog.

De idegenkedik a pénzügyintézet is, még pedig nem indokolatlanul.

Ha a nemfizetést a faárak esése idézte elő, a körülményesebb és nehezebb állami kezeléstől sem várhatja a kötelezettségek gyorsabb és pontosabb teljesítését. Annál kevésbé, mert a kielégítés sorrendjében az ő követelését majdnem minden egyéb teher megelőzi.

Árverés esetén nem számíthat sok érdeklődő vevőre; követelésének az árverési vételárból meg nem térülő része pedig -- hacsak azt az államon behajtani nem tudja, -- esetleg végleg elvész.

Ha végül maga is kénytelen vásárlóként fellépni, olyan birtokhoz jut, amelyet költséges külön berendezkedéssel és csak törvényesen megszabott szigorú keretek között hasznosíthat, s amelynek jövedelmezőségét igen gyakran csak évtizedes áldozatkészséggel és konzervatív gazdálkodással fokozhatja.

Az erdőgazdaságban fekvő fatőke immobilitása, a kötött gazdasági rendszer, a gazdálkodási mód megváltoztatásának hosszadalmassága és nehézsége azok az okok, amik a tőkének az erdőbirtokhiteltől való idegenkedését előidézik.

Ezeket pedig sokszorta fontosabb közérdekből nem szabad és nem lehet gyökeresen megváltoztatni.

A jól gondozott erdő évi hozadéka alig haladja meg a szabályos készlet 2—3 százalékát.

Ezzel szemben a hosszú lejáratú kölcsön kamata és törlesztési hányada ennek a százaléknak a 2—4-szerese.

Ezenfelül ennél a jelzáloghitelnél a tőke legalább 160—

200 százalékos biztonsággal számol s nem is számolhat más-ként.

Csodálkozhatunk-e tehát, ha az így biztosítható hitel alig haladja meg azt, amit eddig a bankok a pusztá talajértékre adtak?

Szerény véleményem szerint ezzel mint ténnyel kell számolnunk.

Ezért tartom szükségesnek azt, hogy más úton megszerezhető, rövid lejáratú hitelről iparkodjunk az erdőgazdaság részére gondoskodni.

Véleményem szerint az ingó jelzáloghitelnek — amit az igazságügyminisztériumban már tárgyalnak is — megfelelő megoldása erre módot fog nyújtani.

Ugy tudom, hogy az O. E. E. elnöke, *Hadik* gróf úr Öexcellenciája már el is járt az igazságügyminisztériumban az iránt, hogy ennek az igen fontos kérdésnek a tárgyalásába az egyesületet is vonják be. (Folytatjuk.)

Miért nincsen újabb erdészeti entomológiánk?

Az Erdészeti Lapok januári számában *Roth* Gyula főiskolai tanár tollából megjelent „Erdőgazdaságunk a természettudományi országos kongresszuson” című ismertetésében felemlítést talált dr. *Szilády* Zoltán felszólalása is, aki abban „arra mutatott rá, hogy az utolsó erdészeti entomologia akkor jelent meg, amikor ő született és kérdezi, mikor fognak a főiskola tanszékére szakképzett zoológust helyezni?”

Mivel a felszólalás a kongresszuson — sajnos — méltó válasza nem található, e helyen vagyok kénytelen arra röviden reflektálni. Tennem kell ezt annyival is inkább, mert abban nemcsak velem szemben, mint a főiskolánk új szervezete szerint a közelmúltban felállított erdővédelemtani tanszék vezetőjével szemben, hanem az erdészeti állattan és erdővédelemtan régebbi, nagynevű művelőivel szemben is súlyos, de méltatlan szemrehányás rejlik.

Mindnyájunk előtt ismeretes még, hogy milyen óriási